

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА»
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «ЛОГОПЕДІЯ»**

<i>Блашко А. С.</i>	Особливості організації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах
<i>Гرابко М. В.</i>	Особливості соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища
<i>Зорькіна О. В.</i>	Особливості подолання порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку засобами інноваційних технологій
<i>Коломієць Є. М.</i>	Розвиток зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами цифрових технологій
<i>Кононов Я. В.</i>	Формування навички читання у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення засобами цифрових технологій
<i>Кушнір Ю. С.</i>	Організація логопедичної допомоги дітям з порушеннями звуковимови в Україні та США: порівняльний аналіз
<i>Кушнірова К. О.</i>	Особливості формування когнітивної складової Я-концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення
<i>Марчинська А. О.</i>	Індивідуалізація корекційно-розвивальної роботи з учнями з мовленнєвими труднощами у контексті діяльності команди супроводу в інклюзивному класі
<i>Москалюк К. О.</i>	Підготовка майбутніх логопедів до налагодження партнерської взаємодії з батьками дітей з мовленнєвими труднощами
<i>Нечваль Ю. В.</i>	Особливості формування описового мовлення у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами методом мнемотехніки
<i>Сільчук М. І.</i>	Сучасні підходи до організації логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами: компаративний аналіз
<i>Сінько (Кордолевська) К. О.</i>	Особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами ігрових технологій
<i>Талько Н. О.</i>	Забезпечення психоемоційної підтримки дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами арт-супроводу
<i>Фоменко В. С.</i>	Профілактика дисграфії у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами

Блажко Аліна Сергіївна

Науковий керівник:

Таран Оксана Петрівна,

кандидат психологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Актуальність дослідження. У світлі сучасних викликів і трансформацій у суспільстві, особливо в умовах епідемічних та соціально-економічних нестабільностей, розуміння впливу кризових ситуацій на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку стає невід'ємною частиною педагогічного процесу. Дитинство визначається не лише процесами фізичного та інтелектуального становлення, але й формуванням комунікативних та соціальних навичок.

Важливість вивчення особливостей логопедичної роботи в умовах кризи пояснюється тим, що стресові ситуації можуть чинити несприятливий вплив на розвиток мовлення дітей та формування у них комунікативних навичок. Підвищена тривожність, яка часто спостерігається у дітей через перебування в умовах військового конфлікту, може викликати певні труднощі в розвитку та функціонуванні їх мовлення. Розуміння цих взаємозв'язків є важливим для розробки ефективних програм логопедичного супроводу, спрямованих на поліпшення мовленнєвого функціонування та соціальної адаптації дітей.

У сучасній психології та педагогіці дитячі психологічні та емоційні труднощі, спричинені кризовими ситуаціями, зокрема перебуванням в умовах військового конфлікту, стають все більш предметом нинішніх дослідження. Так, В. Петьков розглядав психологічні особливості впливу стресу на загальний розвиток дитини. В. Зливков та С. Лукомська, торкались розгляду психологічних аспектів впливу кризових умов на дитячу психіку. А. Голубченко досліджував підтримку дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни.

В межах огляду нагальних проблем логопедії В. Меліхова та К. Радіонова здійснюють огляд впливу соціальних факторів зовнішнього середовища в умовах сучасного воєнного стану, що негативно впливають на мовленнєвий розвиток дітей. Зокрема, науковці зазначають, що довготривале психічне травмування дитини, особливо у поєднанні декількох стресових факторів, може викликати мовленнєві труднощі психогенного походження (затримка мовленнєвого розвитку, невротична форма заїкання, мутизм тощо). Поряд з цим, К. Островська та Х. Сайко наголошують на важливості впровадження комплексної системи логопедичних заходів для підтримки розвитку та стабілізації емоційного стану дітей з порушеннями мовлення. Задля розроблення ефективних стратегій логопедичного супроводу для дітей дошкільного віку в кризових умовах важливо спиратися на існуючі дослідження щодо організації логопедичного супроводу, зокрема, таких науковців як В. Кисличенко, С. Коноплястої, Н. Лапко, І. Марченко та ін.

Згідно сучасних реалій психолого-педагогічної практики та запиту суспільства, важливо розуміти, як кризові умови впливають на психоемоційний стан дітей та спричиняють труднощі мовлення, які можливості логопедичного супроводу можуть бути застосовані для подолання цих труднощів. Отже, проблема визначення особливостей логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах є актуальною, що і визначило напрямок цього дослідження.

Мета дослідження: теоретично та емпірично дослідити особливості організації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах та запропонувати шляхи його оптимізації.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми організації логопедичного супроводу в кризових умовах.

2. Визначити особливості організації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах.
3. Розробити методичні рекомендації щодо оптимізації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: теоретичні – аналіз, систематизація та узагальнення наукових джерел щодо питань сутності та організації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку, специфіки впливу кризових умов на розвиток та функціонування мовлення у дітей дошкільного віку; *емпіричні* – опитування фахівців щодо особливостей організації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах; *обробка результатів дослідження* – якісний та кількісний аналіз, контент-аналіз, узагальнення та інтерпретація результатів дослідження, формування висновків; *розроблення методичних рекомендацій* щодо організації логопедичного супроводу дітей дошкільного віку в кризових умовах.

Ключові слова: кризові умови, логопедичний супровід, дошкільний вік, стрес, розвиток мовлення.

Грабко Марія Віталіївна

Науковий керівник:

Хомик Тетяна Василівна,

кандидат педагогічних наук

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ДО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Актуальність дослідження. Відповідальність сучасної системи освіти виходить за рамки традиційних академічних завдань, зокрема й у формуванні освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні дослідження розглядають складнощі соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення, підкреслюється ключова роль, яку вона відіграє у формуванні їхніх цінностей та розкритті життєвого потенціалу в умовах суспільних трансформацій та кризових явищ, які оточують нас у сьогоденні.

Соціально-педагогічна адаптація характеризується відповідною адаптацією особистості до соціального середовища та засвоєння нею соціально-педагогічного досвіду (М. Гладиш, Н. Голуб, О. Главацька, І. Зверєва, А. Капська, О. Клопота, Л. Міщик, Г. Олійник, С. Пальчевський, Т. Панченко, Н. Пахомова, М. Шеремет, О. Холодй, О. Чеботарьова, А. Шевцов та ін.). Важливим елементом такого пристосування вчені визначають взаємодію особистості з оточуючим середовищем, уміння спілкуватися, взаємодіяти з іншими та ефективно функціонувати у суспільстві тощо. Особливо важливим у молодшому шкільному віці є розвиток соціальних навичок. Оскільки саме на цьому етапі формуються правила та норми спілкування, які стають основою для поведінки дитини у різних ситуаціях. Манера висловлювання та здатність до ефективного спілкування визначають рівень самостійності та вільності, якою користується дитина у взаємодії з іншими людьми протягом всього її життя (Q. Chandler).

Особливості соціально-педагогічної адаптації осіб з особливими освітніми потребами висвітлено в наукових доробках М. Беспалько, Л. Божович, О. Галивацької, М. Гладиш, О. Клопоти, В. Кобильченка, Г. Олійник, Ю. Підвальної, Р. Пріми, О. Проскури, І. Сасіної, С. Томчука, О. Чеботарьової, А. Шевцова та ін. Науковці наголошують на важливості у дітей означеної категорії здатності сприймати та адаптуватися до змінливих обставин, що сприяє поліпшенню її сприйняття навколишнього світу; врахування потреб і можливостей освітнього середовища (мета вихователя/вчителя, батьків та суспільства загалом, тощо). Все це сприятиме оптимальному поєднанню процесів соціалізації, виховання та саморозвитку для

кожної дитини з особливими освітніми потребами. Оскільки основою соціально-педагогічної адаптації є їх взаємодія з соціальним оточенням, де важливим є врахування взаєморозуміння та взаємоприспосовування. Важливо розуміти, що наслідки поведінки дітей з особливими освітніми потребами в школі можуть мати суттєвий вплив. Своєрідна поведінка учнів може відволікати не лише самих школярів, але й оточуючих від успішного виконання навчальних завдань (С. Sumi, С. Marder, М. Wagner та ін.).

Зокрема, спеціфіці соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення присвячені напрацювання Н. Голуб, О. Главацької, Д. Зюзько, Г. Олійник, С. Пальчевського, Т. Панченко, Н. Пахомової, М. Саліонович, О. Таран, М. Шеремет, О. Холодїй, та ін. Як зазначають фахівці, у цієї категорії дітей спостерігаються несформовані показники у всіх аспектах шкільної адаптації. Це пояснюється тим, що різні її компоненти (фізіологічний, навчально-мотиваційний, психологічний і соціальний) безпосередньо пов'язані між собою і залежать від структури мовленнєвих труднощів, рівня засвоєння навчального матеріалу, складнощів, що виникають при цьому опануванні, а також від підвищення рівня пізнавальних процесів особистості.

Оскільки під порушеннями мовлення трактуються відповідні особливості мовленнєвого розвитку, що проявляються у дефіциті мовленнєвої функції та можуть призводити до різних труднощів у процесі опанування знань (О. Бабяк, Н. Бабич, Г. Грибань, Е. Данілавічюте, В. Ільяна, К. Луцько, З. Мартинюк, Л. Прохоренко, Ю. Рїбцун, К. Тичина, Л. Трофименко, Т. Хомик та ін.). Відповідно, порушення мовлення у дітей впливають на індивідуально-особистісні особливості їхнього розвитку та навчально-виховних процес в межах освітнього середовища, що ускладнює процес соціально-педагогічної адаптації в освітньому середовищі.

Особливо значущим цей вид адаптації набуває за умов кризових ситуацій у нинішньому суспільстві (пандемія Covid, війна росії проти України). Діти з особливими потребами, зокрема із порушеннями мовлення, стикаються з низкою викликів, втрачаючи доступ до навчальних закладів та потребує спеціального підходу. Їх процес адаптації визначає якість життя і можливість інтеграції в суспільство, вимагаючи системи комплексного впливу та психолого-педагогічного контролю (А. Руденко, М. Чорна та ін.).

Сучасні кризові умови в Україні викликані воєнними діями на території нашої держави призвели до примусового внутрішнього переміщення осіб; втрати особистих речей та близьких людей; травматичні враження від вибухів, сирен, пожеж; тривожні спогади про перебування в укритті з переривчастим сном та кошмарами, тощо. Все це призводить до зниження уваги й когнітивних функцій; низки негативних реакцій; негативного впливу не лише на загальний психічний стан, так і безпосередньо на мовленнєвий аспект, що значно ускладнює ефективний логопедичний супровід молодших школярів з порушеннями мовлення (П. Волошин, Н. Марута, Ю. Рїбцун, Л. Цибулько, Л. Шестопалова, О. Юрашко та ін.).

Враховуючи, що соціально-педагогічна адаптація молодших школярів із порушенням мовлення в умовах кризових ситуацій представляє собою складний багаторівневий процес, вимагаючи системного та комплексного підходу, логопед виступає одним з ключових елементів цього процесу. Він спрямований на допомогу дітям у подоланні не лише освітніх та мовленнєвих труднощів, але й у встановленні ефективної міжособистісної комунікації, що суттєво впливає на їхню успішну інтеграцію у новому соціальному та навчальному середовищах (О. Вишник, А. Жданова, Г. Дьоміна, О. Фростян, В. Рот).

Відповідно є потреба у більш детальному вивченні особливостей соціально-педагогічної адаптації дітей з мовленнєвими труднощами до середовища школи з урахуванням сучасних кризових ситуацій, зокрема у категорії внутрішньо-переміщених осіб. Отже, це і підтверджує актуальність обраної теми магістерського дослідження у формулюванні «Особливості соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища».

Мета дослідження: теоретично та емпірично дослідити особливості соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища.

Відповідно до мети визначено наступні **завдання**:

1. Провести теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження.
2. Емпірично дослідити особливості соціально-педагогічної адаптації до освітнього середовища молодших школярів з порушеннями мовлення.
3. Розробити методичні рекомендації щодо оптимізації процесу соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища.

Шляхи реалізації мети та завдань дослідження: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічних наукових джерел щодо сутності соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища; *емпіричні* – констатувальне дослідження з метою визначення особливостей соціально-педагогічної адаптації означеної категорії учнів до освітнього середовища; розробці методичних рекомендацій щодо оптимізації процесу соціально-педагогічної адаптації молодших школярів з порушеннями мовлення до освітнього середовища; *статистично-математичні* – методи обробки даних, інтерпретація та систематизація результатів дослідження; формулювання загальних висновків.

Ключові слова: соціально-педагогічна адаптація, молодші школярі, порушення мовлення, освітнє середовище, кризові ситуації.

Зорькіна Ольга Віталіївна

Науковий керівник:

Супрун Дар'я Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. Проблема порушень писемного мовлення у дітей молодшого шкільного віку є надзвичайно актуальною в умовах сучасної початкової освіти. За статистичними даними, дисграфія та дизорфографія діагностуються майже у 30-40% учнів початкових класів. Ці порушення значно ускладнюють процес навчання дитини, формування писемних навичок та умінь. Внаслідок зазначеного погіршується успішність, знижується мотивація до навчання, формується негативне ставлення до школи.

Незважаючи на велику кількість наукових розробок, присвячених проблемі корекційної роботи з подолання різних видів дисграфії та дизорфографії (Е. Данілавічюте, В. Тарасун та інші), залишається низка невирішених питань стосовно пошуку ефективних шляхів та засобів корекції. Актуальним питанням постає необхідність розробки сучасних інноваційних підходів до логопедичного впливу з урахуванням психофізичних та когнітивних особливостей дітей.

З огляду на стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, посилюється увага до можливостей їх застосування у спеціальній та інклюзивній освіті. Водночас спостерігається недостатня кількість ґрунтовних досліджень щодо використання мультимедійних засобів з метою корекції порушень писемного мовлення в учнів початкових класів. Дослідження має беззаперечне значення для розвитку методів логопедичної роботи в початковій школі з використанням інноваційних підходів.

Застосування інноваційних технологій у логокорекційній роботі з подолання дисграфії та дизорфографії відкриває подальші перспективи. По-перше, саме використання комп'ютерних програм значно підвищує мотивацію дітей до занять, робить їх цікавими та захоплюючими. По-друге, мультимедійні засоби дозволяють реалізувати індивідуальний та диференційований підходи завдяки можливості підбору різнорівневих завдань, зміни темпу їх виконання тощо. По-третє, використання інтерактивних вправ сприяє покращеному засвоєнню матеріалу за рахунок задіяння слухових, зорових та моторних аналізаторів. Отже,

розробка та впровадження інноваційних технологій є актуальним напрямом удосконалення логопедичної роботи з корекції порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку. Це дозволить підвищити ефективність корекційно-розвивального процесу, поліпшити показники сформованості графічних навичок та писемного мовлення загалом.

Мета дослідження: теоретично та емпірично дослідити особливості подолання порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку засобами використання інноваційних технологій.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку.
2. Визначити стан сформованості навичок писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку.
3. Розробити та експериментально перевірити методику подолання порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку засобами використання інноваційних технологій.
4. Запропонувати методичні рекомендації для вчителів щодо подолання порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку засобами використання інноваційних технологій.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: теоретичні – вивчення, аналіз та узагальнення психолого-педагогічної і методичної літератури з досліджуваного питання; аналіз навчальних програм; *емпіричні* – констатувальне дослідження з метою визначення особливостей подолання порушень писемного мовлення в учнів молодшого шкільного віку засобами використання інноваційних технологій, дослідження можливостей інноваційних технологій для корекційної роботи, аналіз актуальних запитів спеціалістів шляхом опитування вчителів-логопедів, розробка методики подолання порушень писемного мовлення для молодших школярів із використанням інноваційних технологій; статистичні методи, інтерпретація та систематизація результатів дослідження; формулювання загальних висновків.

Ключові слова: порушення писемного мовлення, дисграфія, молодші школярі, інноваційні технології.

Коломієць Євгенія Михайлівна

Науковий керівник:

Лопатинська Наталія Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. Актуальність питання розвитку зв'язного мовлення дітей з мовленнєвими труднощами, зокрема старшого дошкільного віку, на сучасному етапі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти, оскільки він є державним стандартом, що визначає вимоги до обов'язкових компетентностей та результатів освіти дитини дошкільного віку (6 – 7 років), а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті відповідно до визначених стандартів якості освіти. Відповідно до них ключові компетентності, сформовані у дошкільному віці, повинні мати своє продовження не лише в освітньому процесі початкової школи, а й упродовж життя, а мовленнєва компетентність характеризує дошкільника і визначає певний рівень його готовності до здобуття початкової освіти.

Згідно з Державним стандартом дитина повинна не лише оволодіти чіткою вимовою всіх звуків рідної мови відповідно до орфоепічних норм і мати повноцінний словниковий запас, а й вільно комунікувати з дітьми та дорослими. Вона повинна навчитися бути ініціатором

діалогу та підтримувати його відповідно до теми; ставити запитання й давати адекватні відповіді на запитання інших, вдало використовувати при спілкуванні міміку й жести, тощо. Невід'ємною частиною Базового компоненту дошкільної освіти є також і монологічна компетенція, яка полягає в умінні дитини демонструвати розгорнуте, послідовне, логічне, зв'язне мовлення, складати різнотипні розповіді, висловлювати самостійні оцінні судження стосовно різних ситуацій мовлення.

Усі названі вище компетенції є вкрай важливими у наш час, проте життєві реалії вносять свої небажані корективи у здоров'я та розвиток дітей. Відомо, що найкраще спілкування – то спілкування наживо, а не дистанційне, до якого ми змушені були вдаватися через пандемію, що тривала кілька років і суттєво обмежувала спілкування, особливо дошкільників. А саме вони потребують активного й раннього розвитку свого мовлення, у першу чергу ті, хто має труднощі у цій сфері. Окрім цього, повномасштабне вторгнення країни-агресора на нашу територію завдало настільки руйнівного впливу на здоров'я українців, зокрема дітей, що кількість дітей з мовленнєвими труднощами значно зросла. До цього ще варто зазначити, що розпочата корекційно-розвиткова робота фахівців з початком війни була призупинена на тривалий час – і це мало свої негативні наслідки для розвитку мовленнєвої сфери дитини, оскільки в цій роботі важлива систематичність.

Ураховуючи всі випробування, що випали на долю наших дітей і які стали суттєвими перешкодами в корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають мовленнєві труднощі, можемо зробити очевидний висновок: питання розвитку зв'язного мовлення дітей з мовленнєвими труднощами, зокрема старшого дошкільного віку, набуло ще більшої актуальності за останні роки. Саме тому перед логопедами стоїть непросте, але вкрай важлива місія: за допомогою сучасних інноваційних методів та прийомів долати проблему розвитку мовлення дітей, незважаючи на її масштаби.

Мовлення – один із найважливіших психічних процесів, який пов'язаний із нервовою системою людини, тому воно було в полі дослідження численних науковців і представлено у працях нейрофізіологів (N. Gage, С. Lieber, D. Norman, D. Rock та ін.), нейролінгвістів (Н. Бабич, Л. Засєкіна, Н. Лопатинська, Г. Тригуб та ін.), нейропсихологів (Л. Кашуба, Ю. Коломієць, М. Мельничук, В. Стрілець, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.), нейрологопедів (М. Бодарева, О. Боряк, Т. Дехтяренко, Н. Лопатинська, В. Мазуренко, Н. Павлова, К. Спаліляк та ін.). Так, вітчизняний науковець Г. Якимчук розкриває різні аспекти психічного розвитку дітей з мовленнєвими труднощами і зазначає, що порушення мовлення, зокрема й зв'язного, негативно відбиваються на розвитку у дитини усіх психічних процесів і функцій, а також на формуванні її особистості.

Теоретико-методологічні та практичні аспекти розвитку зв'язного мовлення дітей з мовленнєвими труднощами найдетальніше представлено у працях вітчизняних науковців: І. Андрусьової, С. Коноплястої, З. Ленів, Н. Манько, Т. Макухової, Н. Пахомової, Г. Парфьонової, Л. Трофименко, Т. Швалюк, М. Шеремет та ін.

Як бачимо, питання розвитку мовлення, зокрема й зв'язного, у дітей дошкільного віку, розглядалось українськими та закордонними науковцями різновекторно. Такі різні підходи вчених до розгляду та ретельного вивчення проблеми розвитку мовлення свідчать про актуальність поставленого питання. Порушення в мовленнєвому розвитку позначаються на формуванні всього психічного життя дитини: вони ускладнюють спілкування з оточенням, часто перешкоджають процесу правильного формування пізнавальних процесів, впливають на емоційно-вольову сферу. Під впливом труднощів мовленнєвого розвитку часто виникає низка вторинних відхилень, які загалом утворюють картину порушеного розвитку дитини. Для успішного вирішення цього питання сучасна система корекційної роботи з дітьми, що мають мовленнєві труднощі, передбачає використання засобів цифрових технологій, які оптимізують процес, цікаві дітям та значно підвищують ефективність проведеної роботи, що перевірено й підтверджено практиками.

Зважаючи на беззаперечну актуальність, питання розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами потребує детального вивчення і пошуку інноваційних підходів до його вирішення.

Мета дослідження: розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність моделі розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами цифрових технологій.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми формування зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.
2. Підготувати діагностичний інструментарій для визначення стану сформованості зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.
3. Визначити стан сформованості зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.
4. Розробити модель розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами цифрових технологій та перевірити її ефективність.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: *теоретичні* – аналіз нейрофізіологічних, психолінгвістичних, нейропсихологічних, логопедичних, психолого-педагогічних джерел з метою визначення науково-теоретичного підґрунтя щодо розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами; *емпіричні:* констатувальний, формувальний та контрольний експерименти з метою визначення стану сформованості та розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із мовленнєвими труднощами й з'ясування ефективності використання цифрових технологій в процесі формування зв'язного мовлення у дітей означеної категорії; *статистичні:* кількісний і якісний аналіз отриманих експериментальних даних.

Ключові слова: зв'язне мовлення, розвиток, мовленнєві труднощі, діти старшого дошкільного віку, цифрові технології.

Кононов Ярослав Вікторович

Науковий керівник:

Тичина Катерина Олександрівна,
кандидатка психологічних наук

ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. Формування навички читання – одне з ключових завдань початкової освіти. Це основа для подальшого навчання та розвитку дитини. Своєчасне та правильне формування навички читання визначає успішність навчання в цілому, а також соціальну адаптацію дитини. Адже читання є засобом ознайомлення учнів із сукупністю людських знань, формування уявлень про основні етапи життя людини. У процесі читання учні отримують знання, які стануть їм у нагоді під час розв'язання загальнолюдських проблем (самовизначення, визначення цілей і завдань у житті тощо).

Низка науковців (О.Аркадьєва, Е. Данілавічюте, В. Ільяна, Ю. Рібцун, Л.Тенцер, Л. Трофименко, Н.Чередніченко) наголошують на тому, що при типовому розвитку формування навички читання у дітей проходить у три етапи: аналітичний, синтетичний, автоматизація. Кожен із них виділяється своїми складовими, які забезпечують цей процес. Перший етап, можна охарактеризувати як оволодіння буквеним позначенням та базовими фонематичними уявленнями. На другому етапі відбувається – формування сприймання, де слова починають ставати частиною цілісної системи. Третій етап – це інтегроване читання, де

слова та всі звуки синтезуються у системи фраз. Саме після завершення і проходження всіх трьох етапів, навички читання можна вважати цілісно сформованими. Згідно орієнтовних вимог до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів Нової Української Школи (далі – НУШ), всі вищезазначені етапи мають бути сформованими до кінця 4 класу. Дитина має читати правильно, плавно, застосовуючи групи слів і слова, дотримуючись правил вимови. Також не менш важливим є розуміння прочитаного, фактичного змісту та основного сенсу текстів, з можливістю їх переказувати та встановлювати смислові, причинно-наслідкові зв'язки.

Враховуючи важливість цієї навички для розвитку дитини, її ефективне та правильне формування, стало предметом досліджень багатьох науковців (О. Безручко, О. Вашуленко, Н. Заєркова, Г. Шелюк та ін.) і залишається актуальним по цей час. Зокрема, В. Мартиненко розглядає технічні та смислові аспекти навички, особливості перебігу пізнавальних процесів у дітей з труднощами навчання читання, сучасні тенденції розвитку читацької діяльності школярів, типологічні групи учнів з різним рівнем сформованості навички читання. Дослідниця пропонує систему завдань для різних груп школярів, з акцентом на вправах і завданнях з усунення труднощів читання. В свою чергу О. Вашуленко, розкриває можливості вдосконалення процесу оволодіння навичками читання, шляхом диференційованого підходу, що дозволяє створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень матиме рівні можливості для успішного формування й удосконалення навички читання.

Для дітей з тяжкими порушеннями мовлення формування навички читання є особливо складним. Це пов'язано з тим, що тяжкі порушення мовлення можуть зумовлюватись, такими факторами як: труднощі фонематичного слуху, лексико-граматичної складової мовлення, просторового орієнтування, зорового гнозису, зорово-моторної координації, суцесивних операцій, слухо-мовленнєвої пам'яті, уваги, контролю та інших когнітивних функцій, що беззаперечно перешкоджає оволодінню читанням, адже все це лежить в його основі.

У своїх дослідженнях Н. Бабич, О. Івашко, В. Ільяна, О. Коваленко, Л. Любенко та ін. констатували, що у дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення спостерігається низка труднощів із оволодінням цією навичкою. А саме: уповільнений темп читання; поскладове читання; велика кількість помилок. Також було встановлено, що формування навички читання у цієї категорії дітей є складним і тривалим процесом, який вимагає індивідуального підходу та застосування комплексних методів і засобів. У своїх напрацюваннях науковці досліджували різні аспекти формування навички читання у дітей із мовленнєвими труднощами. Зокрема: теоретичні основи формування навички читання; методи формування цієї навички; ефективність різних методів формування навички читання у дітей означеної категорії. В свою чергу, зарубіжні дослідники D. Bishop, A. Dalgren, Br. Pennington, M. Smit та ін. приділяли увагу пошуку доказів збігу між трьома порушеннями розвитку, а саме порушеннями мовлення, розладом мови і труднощами читання, на трьох рівнях аналізу: діагностичному, когнітивному та етіологічному. Також ними першими було підтверджено гіпотезу щодо взаємозв'язку порушень мовлення та читання.

За такий тривалий і ретельний період досліджень сформувалася змістовна методична база, що здатна забезпечувати потреби дітей з тяжкими порушеннями мовлення в оволодінні цим процесом. Зокрема, методика О. Савченко, яка базується на принципі мовленнєвої діяльності, де навчання читання відбувається поступово, від простих до складніших етапів. Або методика М. Вашуленко, де оволодіння читанням відбувається через ігрові та творчі завдання. І також десятки інших, не менш ефективних засобів навчання.

Цей і справді потужний методичний апарат вдало забезпечує освітні потреби і навчальні процеси. Втім у теперішніх реаліях воєнного стану, його ефективність може коливатись. Велика кількість дітей з тяжкими порушеннями мовлення не може отримувати корекційно-розвиткові послуги у зв'язку із постійними внутрішніми переміщеннями у країні, виїздом за кордон чи перебуванням у зоні окупації. А як стверджували такі науковці як Т. Гриценко та О. Мартинюк корекційна робота з дітьми з мовленнєвими труднощами повинна бути комплексною, поступовою, безперервною та спрямованою на розвиток всіх аспектів навички

читання. А під впливом вище сказаних ускладнюючих факторів, більшість із цих важливих складових випадає із процесу.

Науковцями (О. Аркадєва, Д. Войцєхівська, О. Качуровська, Т. Хомик) було запропоновано схему корекційно-розвиткової роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в процесі формування навички читання у молодших школярів з порушеннями мовлення. В свою чергу, це дослідження продовжує пошук ефективних засобів формування навичок читання у дітей означеної категорії. Одним із них є застосування цифрових технологій, а саме створення он-лайн ресурсу (сайту) із відповідним методичним забезпеченням, який буде створений із врахуванням усіх переваг та недоліків, наявних подібних ресурсів. Цей метод здатен надати цілу низку переваг. Завдяки пластичності цифрових технологій і варіативності у створенні вправ та ігор, всі завдання, можуть бути адаптовані до індивідуальних потреб дитини, її рівня розвитку та темпів навчання. Наприклад, програми для оволодіння дітьми буквеними позначеннями, можуть пропонувати різні рівні складності, а також можливість повторювати пройдений матеріал. Також їм під силу зробити процес інтерактивними та захоплюючими, застосовуючи найрізноманітніші мультимедійні елементи, такі як аудіо, відео та навчальні ігри. І головна, вагома причина застосування – це доступність. Їх можна використовувати з будь-якого куточка світу і бути незалежним від наявності фахівців та методичного забезпечення.

Таким чином, актуальність розробки сайту, визначається як необхідністю підвищення рівня доступності корекційно-розвиткового процесу, так і науково підтвердженою ефективністю цього методу при формуванні навички читання у дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично перевірити ефективність використання методичного забезпечення сайту для формування навички читання в учнів 4-го класу з тяжкими порушеннями мовлення.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний та науковий аналіз наукової літератури з проблеми дослідження.
2. Визначити особливості стану сформованості навички читання у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
3. Розробити та експериментально перевірити ефективність застосування методичного забезпечення сайту для формування навички читання в учнів 4-го класу з тяжкими порушеннями мовлення.

Шляхи реалізації мети та завдань дослідження: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічних наукових джерел щодо формування навички читання у дітей молодшого шкільного віку дітей з тяжкими порушеннями мовлення; *емпіричні* – констатувальне дослідження з метою визначення особливостей стану сформованості навички читання у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення; розробка методичного забезпечення сайту, спрямованого на формування навички читання в учнів 4-го класу із тяжкими порушеннями мовлення; *статистично-математичні* – методи обробки даних, інтерпретація та систематизація результатів дослідження; формулювання загальних висновків.

Ключові слова: навичка читання, діти молодшого шкільного віку, тяжкі порушення мовлення, методичне забезпечення сайту.

Кушнір Юлія Сергіївна

Науковий керівник:

Тичина Катерина Олександрівна,
кандидатка психологічних наук

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗВУКОВИМОВИ В УКРАЇНІ ТА США: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Актуальність порівняльного аналізу організації логопедичної допомоги дітям з порушеннями звуковимови в Україні та Сполучених Штатах Америки (далі – США) полягає в невідкладній необхідності вдосконалення шляхів реалізації цієї допомоги, вивченні світового досвіду та впровадженні найкращих практик для забезпечення якісної логопедичної допомоги цій категорії дітей. А сучасний етап модернізації інклюзивної освіти визначає важливі завдання, пов'язані з впровадженням трансформаційних методів у сфері організації логопедичної роботи та створенням сприятливих, доступних освітніх умов для дітей з порушеннями звуковимови.

Для вдалої реалізації цих завдань необхідно вивчати досвід провідних країн світу, які вже успішно пройшли цей етап в інклюзивній освіті. У цьому контексті особливий інтерес викликає досвід США, які, завдяки своїй ефективній системі, активно здійснюють логопедичну допомогу дітям з мовленнєвими порушеннями.

Імплементация сучасних підходів та передових методик, які вже успішно використовуються в практиці США, може слугувати важливим джерелом інформації та натхнення для подальшого удосконалення логопедичної роботи в нашій країні.

Проблемам організації логопедичної роботи в Україні присвячено низку досліджень українських науковців (Н. Головенко, Н. Голуб, М. Голубева, І. Марченко, Ю. Пінчук та ін.); у США визначену проблему представлено у дослідженнях J. Kelley, K. Lincoln, J. Murray, K. Riggsby, N. Zairova та ін.

Наразі Україна переживає перехідний період, пов'язаний із війною, дерусифікацією та іншими суспільними змінами. У цьому контексті важливим завданням є забезпечення логопедичною допомогою, адже внаслідок цих стресових факторів зростає кількість дітей з порушеннями мовлення, зокрема із порушенням звуковимови. Крім того, спираючись на Закони України «Про освіту», «Про охорону здоров'я», «Про соціальний захист населення» - логопедична допомога в нашій країні здійснюється у трьох системах: освіта, охорона здоров'я та соціальний захист. Такий фрагментарний підхід ускладнює координацію та взаємодію між різними сферами, що може призвести до неоднакового рівня доступності логопедичної допомоги для дітей у різних регіонах та соціальних групах. Застосування єдиної стратегії та системного підходу до логопедичної допомоги стає критичним для забезпечення всебічного та ефективного розвитку мовлення у дітей, особливо в умовах складних суспільних змін.

Отже, важливість дослідження зумовлена необхідністю розв'язання окреслених вище завдань щодо організації логопедичної допомоги дітям через вивчення досвіду США. Вибір теми наукового пошуку зумовлений актуальністю проблеми та її недостатньою розробленістю у вітчизняній педагогічній науці.

Мета дослідження: проаналізувати особливості організації логопедичної допомоги дітям з порушеннями звуковимови в контексті України та Сполучених Штатів Америки, ідентифікувати схожі та відмінні аспекти і окреслити шляхи впровадження набутого досвіду у вітчизняну освітню практику.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз наукової літератури, що стосується організації логопедичної допомоги в Україні та США.
2. Проаналізувати нормативно-правові акти, які регулюють логопедичну діяльність в обох країнах, для визначення основних положень та принципів організації цієї сфери.

3. Визначити схожі та відмінні тенденції у наданні логопедичної допомоги дітям із порушенням звуковимови.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: теоретичний аналіз, узагальнення наукової літератури, офіційних програм, нормативно-правового середовища, а також навчальних стандартів, спрямованих на регулювання логопедичної допомоги в освітніх установах України та Сполучених Штатах Америки; також використовувався порівняльно-аналітичний метод, спрямований на отримання об'єктивних та кількісних висновків щодо стану логопедичної допомоги в обраних країнах, цей метод надав можливість оцінити ефективність застосування логопедичних підходів у практиці та визначити можливі тенденції розвитку цієї сфери.

Ключові слова: логопедична допомога, порушення звуковимови, Україна, США, порівняльний аналіз, логопед.

Кушнірова Ксенія Олегівна

Науковий керівник

Таран Оксана Петрівна,

кандидат психологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ Я-КОНЦЕПЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі суспільного розвитку важливим пріоритетом є становлення особистості дітей з особливими освітніми потребами, зокрема сприяння формуванню гармонійної особистості. Особливості особистості безпосередньо реалізуються в Я-концепції. За О. Таран, Я-концепція є інтеграційним, цілісним, відносно стійким безпосереднім проявом самосвідомості, що являє собою сукупність знань і уявлень людини про себе, обумовлених власним емоційно-ціннісним ставленням та детермінує активність суб'єкта стосовно себе, визначає його поведінку в соціумі. Р. Бернс в Я-концепції виокремлює когнітивну, емоційно-оцінну та поведінкову складові, де когнітивна складова постає певним знанням про себе та є основою усвідомлення себе.

Питаннями формування Я-концепції щодо дітей з особливими освітніми потребами займалися низка науковців. Так, В. Кобильченко торкався питань проблеми «Я» крізь призму корекції психосоціального розвитку молодших школярів та підлітків з порушеннями зору, М. Матвєєва розглядала аспекти Я-образу у підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку, К. Островська – особливості Я-концепції дітей з аутизмом, О. Романенко – Я-образ у молодших школярів з порушеннями опорно-рухового апарату, О. Таран системно розглядала особливості Я-концепції у дітей старшого дошкільного віку зі зниженим зором.

Стосовно питань формування аспектів Я-концепції дітей з порушеннями мовлення зупинимося на деяких дослідженнях. Так, Н. Дідик та Л. Онуфрієва у ході дослідження особливостей становлення самосвідомості підлітків із порушеннями звуковимови зазначають, що мовленнєва діяльність формується та функціонує в тісному зв'язку із психікою дитини. Тобто мовлення має значний вплив на особистісний розвиток дитини, тісно пов'язано із самосвідомістю та впливає на формування «Я-образу» підлітка. В свою чергу, результати дослідження особливостей самосприйняття дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення І. Бабової та А. Железної свідчить про недостатність їх уявлень про себе, що виявляються в обмеженій здатності дітей до самоопису та характеризує уповільнений темп самосприйняття, що безпосередньо стосується когнітивного та емоційного компонентів «Я-образу» дітей.

Варто підкреслити, що означені труднощі актуалізації та відтворення інформації стосовно себе, а саме бідність змістової сторони мовлення, недостатнє відтворення знань

дитини про себе в активному мовленні, за О. Таран можуть ускладнювати формування Я- концепції дитини означеної категорії. Таким чином, мовлення є важливим інструментом формування уявлень дитини з порушеннями мовлення про себе та є основою формування її когнітивної складової Я-концепції. Враховуючи відсутність ґрунтовних досліджень з означеною проблематики вважаємо за доречне більш ґрунтовно дослідити особливості формування когнітивної складової Я-концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Мета дослідження: теоретично та емпірично дослідити особливості формування когнітивної складової Я-концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування Я-концепції у дітей з порушеннями мовлення.
2. Розробити методiku діагностики особливостей сформованості когнітивної складової Я- концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.
3. Визначити особливості сформованості когнітивної складової Я-концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.
4. Розробити методичні рекомендації щодо формування когнітивної складової Я-концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Шляхи реалізації мети та завдань дослідження: *теоретичні* – системний аналіз наукових психолого-педагогічних джерел із проблеми сутності та формуванням когнітивної складової Я-концепції у дітей з порушеннями мовлення; *емпіричні* – констатувальний експеримент, авторська методика визначення особливостей сформованості когнітивної складової Я концепції у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення; *математично-статистичні* – кількісна та якісна обробка результатів дослідження, порівняння, узагальнення та формулювання висновків.

Ключові слова: Я-концепція, когнітивна складова Я-концепції, Я-образ, самосвідомість, мовлення, поняття, концепт, діти старшого дошкільного віку, порушення мовлення.

Марчинська Аліна Олександрівна

Науковий керівник:

Тищенко Людмила Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНДИ СУПРОВОДУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Актуальність дослідження. У системі загальної та спеціальної освіти відбувається зміна освітньої парадигми, а саме, зміст освіти орієнтований на індивідуалізацію освітнього процесу відповідно до індивідуальних потреб та можливостей кожної дитини. Особливої актуальності набуває процес освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Одним з важливих аспектів особливих освітніх потреб дітей з обмеженими можливостями виступає потреба в якісній індивідуалізації навчання, забезпеченні кожній дитині адекватних особисто для неї темпу та способу засвоєння знань, наданні можливості самостійної продуктивної діяльності, забезпеченні ґрадуйованою системою допомоги. Цього можна досягти шляхом комплексного залучення до роботи у інклюзивному класі різних фахівців як самостійно діючих, так і в якості асистентів учителя в умовах інклюзивного освітнього простору.

Однією з проблем стає здійснення освітнього процесу учнів з мовленнєвими труднощами в умовах інклюзивного освітнього середовища, де зростає роль команди психолого-

педагогічного супроводу, діяльність якої дозволяє полегшити та індивідуально спрямовувати освітній процес кожної окремої дитини з труднощами мовлення.

Сучасними дослідниками піднімаються різні питання, які стосуються роботи з дітьми з порушенням мовлення та їх співпрацею з педагогічними працівниками, зокрема з командою супроводу: розвиток емоційної сфери дітей із порушенням мовленнєвого розвитку розглядається Ю. Рібцун; особливості психічного розвитку молодших школярів з тяжким порушенням мовлення досліджувалися Л. Ружицькою; соціально-педагогічний аспект інклюзивного навчання вивчала Н. Сабат; теорія і методика професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в інклюзивному середовищі висвітлено в напрацюваннях З. Шевців; проблеми мовленнєвої тривожності у дітей з тяжкими мовленнєвими порушеннями вивчалися науковцями як Н. Базимою, О. Мороз, М. Шеремет та ін.

Незважаючи на велику кількість дослідників, питання роботи команди супроводу учнів з мовленнєвими труднощами є недостатньо вивченим та потребує більш глибоких та детальних досліджень.

Труднощі, які виникають під час навчання дитини з порушеннями мовлення, призводять до зниження результативності освітнього процесу, створюють психологічну напругу, негативне ставлення до навчання.

Комплексний супровід учнів з мовленнєвими порушеннями відноситься до числа найскладніших видів надання логопедичної допомоги дітям. Це зумовлено, перш за все, тим що мовленнєві порушення носять багатосторонній характер. Означені припущення підтверджуються низкою психолого-педагогічних, психолінгвістичних та медико-педагогічних досліджень.

Основним завданням команди супроводу є надання соціально-педагогічної допомоги дитині з особливими освітніми потребами. Команда супроводу проводить виховну, навчальну, психологічну та соціально-адаптаційну діяльність, включає в навчальний процес та допомагає дитині під час уроку у виконанні навчальних завдань. Команда супроводу також стежить за розвитком дитини, проблемами, які виникають у дитини в засвоєнні нових знань, психологічними проблемами тощо.

Така організація освітнього процесу дозволяє учням з мовленнєвими труднощами не бути обділеними увагою, а отримати повні знання з урахуванням їх індивідуальних можливостей.

Відтак, проблема індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями з мовленнєвими труднощами в контексті діяльності команди супроводу перебуває у стадії інтенсивної розробки та її вивчення вкрай актуально на етапі реформування освіти.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично апробувати методику індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями з мовленнєвими труднощами в контексті співпраці команди супроводу в інклюзивному класі.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз наукової літератури з теми дослідження;
2. Розробити анкетування для фахівців команди супроводу щодо визначення особливостей здійснення індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями з мовленнєвими труднощами в інклюзивному класі;
3. Охарактеризувати визначені особливості здійснення індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи фахівцями команди супроводу.
4. Розробити та апробувати алгоритм здійснення індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями, які мають мовленнєві труднощі в інклюзивному класі.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічних наукових джерел з проблеми дослідження з метою накопичення науково-теоретичного підґрунтя індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями з мовленнєвими труднощами в контексті діяльності команди супроводу в інклюзивному класі; *емпіричні* – анкетування для фахівців команди супроводу щодо визначення особливостей здійснення індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями з мовленнєвими

труднощами в інклюзивному класі; розробка алгоритму здійснення індивідуалізації корекційно-розвивальної роботи з учнями, які мають мовленнєві труднощі в інклюзивному класі; *статистично-математичні* – методи обробки даних, інтерпретація та систематизація результатів дослідження; формулювання загальних висновків.

Ключові слова: індивідуалізація корекційно-розвивальної роботи, учні з мовленнєвими труднощами, команда супроводу, інклюзивний клас, особливі освітні потреби.

Москалюк Катерина Олександрівна

Науковий керівник:

Скрипник Тетяна Вікторівна,
доктор психологічних наук, старший
науковий співробітник

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ ДО НАЛАГОДЖЕННЯ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ

Актуальність дослідження. На сьогодні інклюзивний процес стає ключовим моментом розвитку освітнього середовища, де кожна дитина має можливість отримати якісну освіту. Суттєвим аспектом цього процесу є активна участь батьків, що визначає ефективність та успішність інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Сучасні реалії свідчать про зростаюче усвідомлення батьками переваг інклюзивної освіти для своїх дітей (О. Коган, О. Манукян, О. Мирошниченко).

У країнах, які мають тривалий й успішний досвід інклюзивного навчання, батьки є активними учасниками процесу супроводу, адже вони беруть участь у процесах прийняття рішень, створення інклюзивного освітнього середовища, формулювання актуальних для дитини цілей, здійснення моніторингу її досягнень.

На жаль, в Україні батьки дітей з особливими освітніми потребами не завжди мають можливість (а інколи, й бажання) брати активну участь у психолого-педагогічному супроводі. Нерідко вони перекладають відповідальність на фахівців закладу освіти, розраховуючи, що ці фахівці краще розберуться з особливостями навчання їхньої дитини. Такий підхід часто призводить до втрати важливого зв'язку між батьками та командою супроводу й ускладнює здобуття якісної освіти дітьми означеної категорії.

Для успішної взаємодії команди супроводу фахівці, які є її учасниками, мають володіти здатністю до ефективного спілкування та взаємодії в колективі задля досягнення спільних цілей. Ці компетентності є важливими чинниками у забезпеченні командної динаміки та розбудови конструктивних відносин. Підготовка майбутніх логопедів до налагодження ефективної партнерської взаємодії з батьками стає необхідним етапом для досягнення успіху щодо підтримки дітей з мовленнєвими труднощами.

Питанню співпраці педагогів як учасників команди супроводу дітей з особливими освітніми потребами та батьків присвятили свої навчально-методичні дослідження як українські (О. Гаяш, О. Демченко, А. Колупаєва, Н. Комарівська, Л. Любчак, Ю. Рібцун, Т. Скрипник, Г. Супрун, З. Удич), так і іноземні (R. Borro, S. Sheridan, E. Elsworth, P. Croll, A. Witte, В. Гладуш, В. Кляйн, В. Шилонова) науковці.

Розкриття змісту й спрямованості фахівців зі спеціальної освіти знаходимо в наукових розвідках Н. Бабич, Л. Бойченко, Т. Дегтяренко, О. Мартинчук, І. Середа, Д. Супрун, М. Шеремет та ін.

Аналіз освітніх програм підготовки вчителів-логопедів виявив недостатню, на наш розсуд, практичну спрямованість щодо навчання партнерству та взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Таким чином, в Україні є потреба у розробленні рекомендацій щодо підготовки майбутніх вчителів-логопедів до налагодження партнерської взаємодії з батьками дітей з мовленнєвими труднощами.

Мета дослідження: теоретично дослідити змістове наповнення програм підготовки вчителів-логопедів у контексті налагодження партнерської взаємодії з батьками дітей, які мають мовленнєві труднощі.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз питання з формування у здобувачів освіти за освітньою програмою «Логопедія» здатності до партнерської співпраці
2. Визначити стан готовності майбутніх фахівців-логопедів до взаємодії з батьками дітей з мовленнєвими труднощами.
3. Розробити методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх вчителів-логопедів до налагодження партнерської взаємодії.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: аналіз науково-методичних джерел, присвячених питанню підготовки майбутніх логопедів до ефективної взаємодії з батьками; розроблення та проведення анкетування серед студентів за освітньою програмою «Логопедія» для визначення їхньої готовності до співпраці з батьками; фокус-групи та експертні оцінки логопедів-практиків; інтерпретація результатів дослідження за допомогою кількісно-якісної обробки; узагальнення результатів дослідження з метою розробки методичних рекомендацій щодо підготовки майбутніх логопедів до налагодження партнерської взаємодії.

Ключові слова: підготовка фахівця зі спеціальної освіти, партнерська взаємодія, батьки дітей з особливими освітніми потребами, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з мовленнєвими труднощами.

Нечваль Юлія Володимирівна

Науковий керівник:

Супрун Дар'я Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОПИСОВОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ МЕТОДОМ МНЕМОТЕХНІКИ

Актуальність дослідження. У сучасному освітньому та навчальному просторі спостерігається зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами. За даними МОН в Україні кількість сягає близько 20%. Зазначене свідчить про актуальність проблеми щодо забезпечення дітей з особливими освітніми потребами належним підходом до навчання. Вимагає привернення уваги розвиток мовленнєвої компетентності дитини. Зважаючи на факт, що у дітей з особливими освітніми потребами є певні труднощі з передачею інформації саме для них є актуальним формування описового мовлення, що дозволяє чітко і повно передати інформацію про предмети, явища, події. Формування описового мовлення у дітей молодшого шкільного віку є одним з найважливіших завдань у початковій школі, коли у процесі навчання діти стикаються з такими завданнями, як: описати зовнішній вигляд предмета, тварини, людини; описати місце, подію; описати характер людини; описати почуття, емоції.

Важливим є використання інноваційних методів для розвитку описового мовлення, що сприяють ефективному його впровадженню для дітей з особливими освітніми потребами. Саме одним з таких є метод мнемотехніки. Враховуючи особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами, їхню підвищену вразливість до сприйняття нового матеріалу та бажання сприймати навчання як гру, метод мнемотехніки має забезпечити важливий стимул задля засвоєння та вдосконалення мовленнєвих навичок. Отже

мнемотехніка є ефективним методом розвитку мовлення, який дозволяє дитині краще запам'ятовувати інформацію та чіткіше її передавати.

Метод мнемотехніки, становить перспективний інструмент для формування описового мовлення. Науковці та педагоги мають варіативні погляди щодо мнемотехніки, наприклад, Т. Ткаченко використовує термін «предметно схематичні моделі», роблячи акцент на зв'язку з реальними предметами та їх схематичним представленням, О. Білан та К. Крутій описують її як схеми-моделі, акцентуючись на візуальній структурі та узагальненні інформації. Незважаючи на різні трактування, усі дослідники сходяться на тому, що мнемотехніка – це метод наочного моделювання.

Стверджуємо, що дослідження дозволяє ознайомитися із розвитком зв'язного мовлення, а саме: описовим мовленням у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами. Надає можливість вивчити та визначити проблемні питання в даній темі та детальніше ознайомитись з методом мнемотехніки та його особливостями при роботі над розвитком описового мовлення. Дослідження є актуальним, оскільки воно може сприяти створенню ефективних підходів до навчання та розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність методу мнемотехніки задля формування описового мовлення у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз питання щодо формування описового мовлення у дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами.
2. Емпірично дослідити стан сформованості описового мовлення дітей молодшого шкільного віку означеної категорії.
3. Розробити методичні рекомендації для педагогів та батьків щодо використання методу мнемотехніки.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: теоретичні методи: аналіз науково-методичної та спеціальної літератури щодо особливостей формування описового мовлення; емпіричні методи: констатувальний, формувальний та контрольний експерименти з метою визначення та з'ясування ефективності використання методу мнемотехніки для формування описового мовлення у означеної категорії дітей; статистичні методи: кількісний і якісний аналіз отриманих експериментальних даних.

Ключові слова: описове мовлення, мнемотехніка, розвиток мовлення, діти молодшого шкільного віку, логопедична робота, діти з особливими освітніми потребами.

Сільчук Маргарита Іванівна

Науковий керівник:

Васильєва Галина Іванівна,
кандидат педагогічних наук

СУЧАСНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Сприйняття Україною прогресивних європейських підходів щодо становлення інклюзивного суспільства зумовило актуалізацію завдань щодо забезпечення рівних можливостей для людей з особливими освітніми потребами. Радикальні зміни у суспільстві гостро ставлять проблему модернізації вітчизняної системи освіти, визначаючи тим самим нове бачення роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. В умовах воєнного часу такі питання лише загострюються.

Надзвичайно актуальною є проблема формування комунікативних умінь та навичок у дітей з особливими освітніми потребами, оскільки з року в рік зростає кількість дітей цієї

категорії. Вони мають обмеження у розвитку мовлення та сприйманні мови, що може стати причиною соціальної ізоляції та труднощів у навчанні. Формування комунікативних умінь у таких дітей є важливим завданням для їх подальшого успішного інтегрування в суспільство.

Завдання педагогічних працівників, зокрема вчителів-логопедів, полягає у тому, щоб створити сприятливе інклюзивне середовище для розвитку мовлення у дітей з особливими освітніми потребами та застосувати ефективні методики та підходи до їх навчання.

Також важливо розробляти індивідуальні підходи до кожної дитини з урахуванням її потреб та можливостей, щоб забезпечити максимально ефективне формування комунікативних умінь. Для досягнення цієї мети можуть застосовуватись різноманітні методи та підходи, включаючи мультимодальну терапію, ігрові технології, а також інші спеціальні методики та підходи.

Дослідженню проблеми розвитку мовлення у дітей з особливими освітніми потребами присвячено значну кількість праць вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто зазначити Н. Бабенко, М. Бакуліну, Г. Беляєву, І. Бондаренко, О. Васильченко, В. Волкерта, Л. Євтушевську, Л. Еддісон, О. Іщенко, Л. Наконечну, Д. Лерман, М. Партена та інших. Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду щодо особливостей професійної діяльності вчителя-логопеда в інклюзивному освітньому середовищі України та Німеччини засвідчує, що дослідження науковців обох країн спрямовані на пошук ефективних підходів щодо надання логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, які мають мовленнєві труднощі, а також ефективних засобів створення підтримуючого інклюзивного освітнього середовища.

Отже, актуальність нашого дослідження полягає в тому, що постійно зростає кількість осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з мовленнєвими труднощами, що створює необхідність вивчення сучасних підходів та практик роботи в організації логопедичної допомоги дітям зазначеної категорії.

Аналіз практики надання логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами інших країн, зокрема Німеччини, та можливостей використання її переваг в закладах освіти нашої країни може сприятливо вплинути на впровадження нових підходів в організації логопедичної допомоги дітям з мовленнєвими труднощами.

Ця проблема є актуальною, оскільки вона не лише стосується педагогічних практик, а й має значущість для розвитку інклюзивної освіти загалом, відображаючи нові виклики та можливості для вдосконалення педагогічної системи.

Мета дослідження: виявити сучасні підходи в організації логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами у Німеччині та окреслити шляхи впровадження зарубіжного прогресивного досвіду у вітчизняну освітню практику.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз наукової літератури та нормативно-правової бази з проблеми дослідження.
2. Провести порівняльний аналіз сучасних підходів в організації логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в Україні та Німеччині.
3. Емпірично дослідити особливості організації надання логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами.
4. Розробити методичні рекомендації щодо впровадження результатів компаративного аналізу, сучасних підходів в організації логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: аналіз літератури, узагальнення та систематизація науково-методичних відомостей з теми дослідження; підготовка, організація та проведення емпіричного дослідження особливостей організації надання логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами; проведення порівняльного аналізу сучасних підходів в організації логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в Україні та Німеччині; спостереження за логопедами під час занять та їх взаємодія з учнями із особливими освітніми потребами; анкетування логопедів щодо їхньої думки про

ефективність методів роботи в інклюзивному освітньому середовищі; узагальнення та інтерпретація результатів анкетування, спостереження, бесіди за допомогою кількісно-якісної обробки; розроблення методичних рекомендацій щодо використання сучасних підходів в організації логопедичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, мовленнєвий розвиток, порушення розвитку мовлення, інклюзивне середовище, логопедична допомога.

**Сінько (Кордолевська) Катерина
Олегівна**

Науковий керівник:
Васильєва Галина Іванівна,
кандидат педагогічних наук

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження розвитку мовлення дітей дошкільного віку є очевидною: кількість осіб з різними мовленнєвими труднощами зростає, все частіше зустрічаються комплексні порушення, які потребують більш тривалої роботи з дітьми. У старшому дошкільному віці проблема розвитку зв'язного мовлення є найбільш нагальною. Це пов'язано з майбутнім переходом дитини до систематичного навчання у закладі освіти. І від того, наскільки буде розвиватися мовлення дитини, залежить успіх її подальшого навчання. Розвиток мовлення є одним із показників сформованих когнітивних процесів, таких як: увага, пам'ять, логічне мислення, уява.

Проблема формування зв'язного мовлення дітей дошкільного віку перебуває у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як А. Богуш, Н. Гавриш, А. Герасимова, К. Крутій, Т. Піроженко, Ю. Рібцун, Т. Ткаченко, E. Barent, W. Buchbinder, E. Sapir, J. Sedvai.

На сучасному етапі розвитку мовлення дітей дошкільного віку широко використовують ігрові технології. Такий вибір не випадковий, оскільки гра є провідним видом діяльності дітей дошкільного віку (М. Замелюк, І. Деснова, К. Крутій). У роботі з розвитку мовлення використання ігрових технологій оптимізує корекційний вплив, робить заняття більш цікавими та захоплюючими для дитини.

«Ігрова діяльність – це дидактичний засіб, який активізує здатність дітей самостійно мислити і діяти, створює атмосферу свободи, творчості в колективі та умови для саморозвитку» (М. Вашуленко, О. Савченко). Ігрова діяльність виконує низку важливих функцій: розважальну, креативну, комунікативну, діагностичну, ігротерапевтичну, функцію самореалізації.

Поняття «ігрові технології» включає в себе групу методів та прийомів організації освітнього процесу у формі різних педагогічних ігор: дидактична гра, театралізовані ігри, пальчикові ігри, ігрові прийоми при заучуванні віршів. Одним із найбільш дієвих засобів розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку є використання дидактичних ігор (І. Тарасова, К. Щербакова).

Дидактична гра – вид ігрової діяльності, який сприяє збагаченню пізнавального досвіду дітей, розвитку мислення, мовлення, уяви, точності рухів, витривалості.

Ефективність використання дидактичної гри у навчанні дітей дошкільного віку доведена в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених А. Богуш, Г. Ващенко, Н. Гавриш, О. Духнович, О. Савченка, І. Стешенка, М. Montessori, J. Piaget, M. Tauban, F. Frebel.

Василь Сухомлинський писав: «У грі розкривається перед дітьми світ, розкриваються творчі можливості особистості. Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку...»

Отож, дидактична гра відіграє надзвичайно важливу роль у розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Вона впливає на розвиток зв'язного, граматично правильного діалогічного та монологічного мовлення, розвиває звукову та інтонаційну культуру мовлення, фонематичний слух, збагачує словниковий запас, формує звукову аналітико-синтетичну активність.

Саме тому в цій роботі пропонується розвивати зв'язне мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами дидактичної гри.

Актуальність, соціальна значимість цієї теми в теорії і практиці визначили вибір теми нашого магістерського дослідження: «Особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами ігрових технологій».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання комплексу дидактичних ігор для розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Відповідно до мети визначено **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження.
2. Визначити стан сформованості зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.
3. Розробити комплекс дидактичних ігор для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами та експериментально перевірити його ефективність.
4. Розробити методичні рекомендації з розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами дидактичної гри.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: *теоретичні* – аналіз педагогічної та методичної літератури з проблеми розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, узагальнення результатів емпіричного дослідження; *емпіричні* – педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний); розроблення комплексу дидактичних ігор для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами та методичних рекомендацій з розвитку зв'язного мовлення у дітей зазначеної категорії засобами дидактичної гри.

Ключові слова: мовлення, зв'язне мовлення, мовленнєві труднощі, старший дошкільний вік, ігрові технології, дидактична гра.

Талько Наталія Олександрівна

Науковий керівник:

Супрун Дар'я Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ АРТ-СУПРОВОДУ

Актуальність дослідження. 24 лютого 2022 року війна увійшла у наше життя. Перед батьками та педагогами постає завдання: як допомогти дітям з мовленнєвими труднощами пережити цей тяжкий період, яким чином підтримати? Актуальності набуває використання засобів арт-супроводу.

Важливим науковим підґрунтям досліджень психологічних станів особистості в умовах воєнного часу є роботи з визначення життєстійкості як фізичного та ментального благополуччя (Е. Masciocchi, М. Maltais). Серед актуальних психологічних досліджень українських вчених, які з 2014 року занурилися у вивчення психологічних наслідків війни в Україні слід відзначити: вивчення психологічних наслідків тривалих воєнних конфліктів (Т. Титаренко); психологію травми та посттравматичного зростання (В. Климчук); стратегії поведінки людини в умовах воєнного часу та показників адаптації та життєстійкості під час

війни (М. Ткалич); проблеми стійкості до життєвих викликів (С. Саутвік). Поодинокими є методичні розробки вітчизняних психологів щодо надання допомоги вразливим категоріям населення у кризових ситуаціях (В. Панок, А. Сорочинська та ін.), так і зарубіжних Д. Берлінгем, В. Оклендер та ін.). Водночас, бракує науково обґрунтованого підходу щодо психологічного супроводу дітей з мовленнєвими труднощами засобами арт-супроводу.

У старшому дошкільному віці завдяки формуванню рефлексії відкривається можливість для використання для гармонізації внутрішнього світу варіативних технік арт-терапії. Особливо актуальною арттерапією є для дітей дошкільного віку, так як у зазначеному віці провідною діяльністю є гра та творчість. Сутність арт-супроводу полягає у створенні сприятливих умов для самодослідження особистості, шляхом актуалізації її мотивації, самопізнання, самовдосконалення. Використання методів арт-терапії, забезпечує: формування відносин взаємного прийняття й емпатії; можливість вільного самовираження та самопізнання; підвищення адаптаційних здібностей, зниження напруженості, створення позитивного емоційного настрою. У кожної дитини є свої способи вираження, як негативних, так і позитивних емоцій: малювання (олівцями, фарбами, на піску); ліплення або аплікація, театралізація ситуації тощо. В рамках даного дослідження зазначені особливості стануть підґрунтям задля визначення особливостей емоційної сфери дошкільників та розробці програми психоемоційної підтримки дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично перевірити ефективність використання арт-супроводу у забезпеченні психоемоційної підтримки дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Відповідно до мети визначено **завдання:**

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми надання психоемоційної підтримки дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами арт-супроводу.
2. Емпірично дослідити ефективність використання засобів арт-супроводу у забезпеченні психоемоційної підтримки дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.
3. Надати рекомендації для батьків та викладачів з використання засобів арт-супроводу для дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: теоретичні методи: аналіз наукових психологічних досліджень з обраної теми; узагальнення, синтез теоретичних даних; емпіричні: спостереження, бесіда, анкетування батьків; методи математичної статистики: коефіцієнт кореляції Спірмена.

Ключові слова: психоемоційна підтримка, діти старшого дошкільного віку, мовленнєві труднощі, арт-супровід, арт-терапія.

Фоменко Віолетта Сергіївна

Науковий керівник:

Тищенко Владислав Володимирович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник

ПРОФІЛАКТИКА ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Актуальність дослідження. На сьогодні значна увага приділяється питанням забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіх дітей в умовах інклюзивного навчання. Проте сучасні виклики, які зумовлені пандемією та повномасштабним вторгненням є перешкодами у засвоєнні дітьми навчального матеріалу, зокрема опанування навичок

писемного мовлення. Слід зазначити, що вміння читати та писати є важливим не лише для успішної академічної діяльності, але й для комфортного життя у суспільстві.

На жаль, дисграфія стає дуже поширеним порушенням писемного мовлення серед молодших школярів (за дослідженнями близько 10-30% мають проблеми з письмом). У ряді досліджень дисграфії основна увага науковців прикута до проблем її корекції, проте недостатньо уваги було приділено саме профілактиці дисграфії серед дітей першокласників.

Цю проблему у своїх наукових працях дослідили Г.Блінова, О. Гопіченко, Е.Данілавичутє, Т.Пічугіна, Є.Соботович, Л.Тенцер, Н.Чередніченко та інші. На меті своїх досліджень вони наголошували на потребі профілактики дисграфії, яка потребує корекційної роботи логопеда. Це є інноваційним підходом щодо вивчення проблеми дисграфії, який потрібно розвивати.

Актуальною проблема профілактики дисграфій є і за кордоном: A.Sangalli, A.Lascioli; N.Davidović, J. Otašević, D. Mićović, D. Davidović.

Профілактика дисграфії є недостатньо дослідженою, проте є дуже важливою для нашого сьогодення та майбутнього, адже від неї залежить розвиток не лише дітей з особливими освітніми потребами, але й дітей, які вимушені навчатися в складних умовах.

Мета дослідження – розробити методичні рекомендації з профілактики дисграфій у дітей молодшого шкільного віку.

Відповідно до мети визначено **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз науково-теоретичної та методичної літератури з проблем формування передумов писемного мовлення у дітей першого класу.
2. Розробити діагностичну методику та експериментально перевірити стан сформованості передумов оволодіння письмом 1 класу.
3. Розробити методичні рекомендації з профілактики дисграфій в учнів молодших класів закладів загальної середньої освіти.

Шляхи реалізації мети та завдань дослідження: теоретичний аналіз проблеми, узагальнення наукової літератури; визначення ключових аспектів передумов формування навички письма у дітей молодшого шкільного віку; розробка методики констатувального дослідження; проведення дослідження для визначення сформованості передумов навичок письма; узагальнення результатів проведеного дослідження; розроблення методичних рекомендацій щодо попередження дисграфій у дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: дисграфія, профілактика дисграфії, молодший шкільний вік, писемне мовлення.